

Rijn Vecht & Venen

Agrarisch Natuur-, Landschaps- en Waterbeheer

Jaarverslag 2016

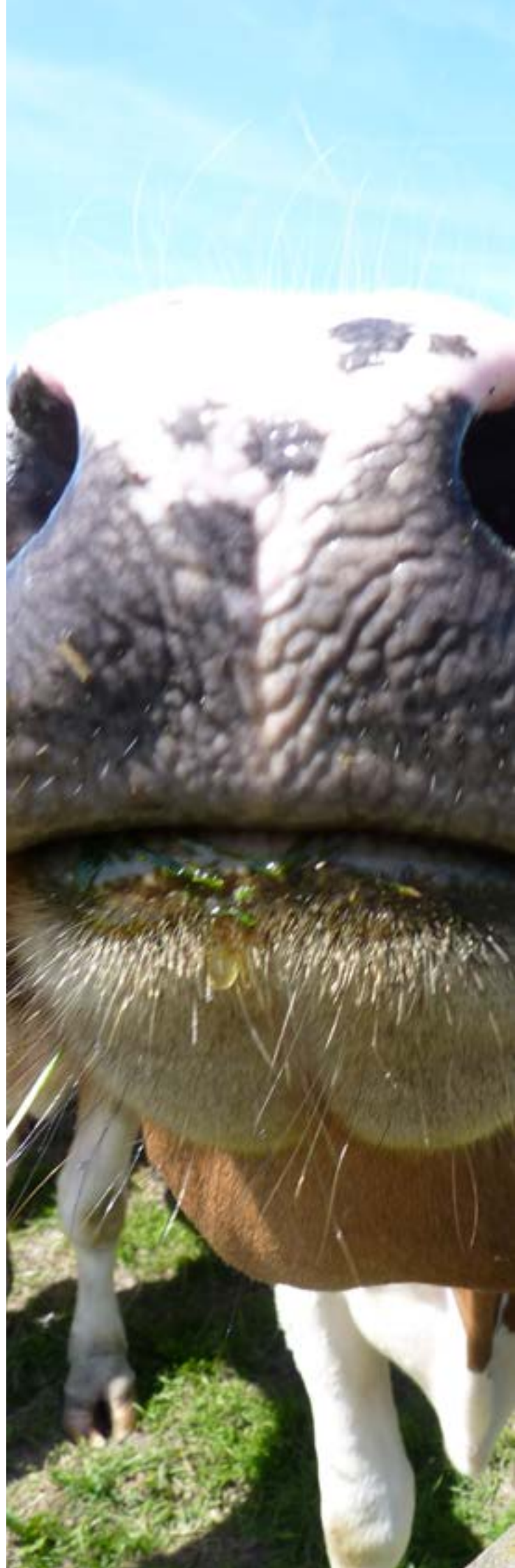
Voorwoord

Na een opstart jaar (2015) waarin we de organisatie neer hebben gezet was 2016 een jaar van uitvoering van beheer door onze leden. In dit jaarverslag leest u hoe we als collectief te werk zijn gegaan. Maar belangrijker nog welk beheer we in de verschillende leefgebieden hebben uitgevoerd. Naast weidevogelbeheer hebben we ons dit jaar ook actief bezig gehouden met waterbeheer. Samen met de waterschappen en de provincie werken we met beheer pakketten aan een de verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Ook hebben we een (nieuwe) start gemaakt met het inventariseren van landschapselementen en soortenbeheer voor Zwarte Stern, Purperreiger en krabbescheer. Op weg naar een mooi agrarische veen weide landschap !

De Agrarische natuur vereniging "De Utrechtse Venen" organiseerde voor ons de uitvoering van het beheer. We danken "De Utrechtse Venen" voor hun inzet van afgelopen jaar en alle voorgaande jaren. Het jaar 2016 besloten we de organisatie en uitvoering volledig binnen het collectief te organiseren en is een eigen werkorganisatie opgezet.

Met dit jaarverslag geven we u een overzicht van onze activiteiten in tekst en beeld. Een jaarverslag gemaakt door een actieve professionele werkorganisatie met een actief bestuur ondersteund door vele vrijwilligers. Maar het belangrijkste in het collectief zijn natuurlijk de leden; de uitvoerders van het beheer. Dank ook voor uw inzet en betrokkenheid. We wensen u veel leesplezier!

Henk-Jan Soede
Voorzitter

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Rijn, Vecht en Venen	4
2. Organisatie	5
Bestuur	5
Werkorganisatie	5
Leden	6
Certificering	6
3. Samenwerking	7
BoerenNatuur.nl	7
ANV De Utrechtse Venen	7
4. Beheer	8
Resultaten beheer	9
Weidevogelbeheer	10
Zwarte stern	12
5. Overige activiteiten	14
Natuurbeheerplan 2017	14
Landschapselementen	14
Uitbreiding budget 2017	14
Themabijeenkomsten	15
Communicatie	15
6. Projecten	16
Fosfaatuitspoeling bij plas-dras	16
Incidentele investeringen	16
Implementatie waterdoelen	17
POP3: Polderkennis op Peil	17
7. Financien	18
Balans	18
Winst- en verliesrekening	18
Begroting 2017	19
Colofon	20

1 Rijn, Vecht en Venen

Vanaf 2016 is het stelsel voor agrarisch natuurbeheer veranderd. Regionale collectieven gaan voortaan het beheer organiseren. Het collectief Rijn, Vecht en Venen (RVV) is daarvoor opgericht door de Agrarische Natuurverenigingen De Utrechtse Venen en Vechtvallei en de regionale afdelingen van LTO Noord. Rijn, Vecht en Venen is een coöperatie, waarvan de deelnemers automatisch lid worden. Het collectief is op 23 december 2014 opgericht.

Wij hebben onze werkprocedures vastgelegd in een kwaliteitshandboek en zijn op basis daarvan sinds 2015 officieel gecertificeerd voor de uitvoering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb).

RVV heeft als werkgebied het westelijk deel van de provincie Utrecht, gelegen ten noorden van de A12 en voor een klein deel in Zuid-Holland.

RVV heeft als doel natuur-, landschapswaarden en waterkwaliteit te bevorderen. Dit doen wij door onderhoud, beheer en ontwikkeling. Uitgangspunt daarbij is een rendabele landbouw als drager van het karakteristieke veenweide cultuurlandschap. Dit doen wij o.a. door:

- Contracten afsluiten met beheerders van agrarische natuur en landschap en de subsidies vragen wij aan bij de overheid.
- Innovatieve projecten te initiëren en uit te voeren.
- Gebiedsprocessen te begeleiden

2 Organisatie

Bestuur

Het collectief is op 23 december 2014 opgericht. In het jaar 2015 waren er nog geen deelnemers en dus nog geen leden. In de voorbereiding is er een oprichtingsbestuur actief geweest in wisselende samenstellingen.

In januari 2016 is de eerste Algemene ledenvergadering gehouden. Door de ALV is het bestuur benoemd. Drie zetels worden bezet vanuit de drie onderliggende organisaties (Vechtvallei, De Utrechtse Venen en LTO Noord). De overige zetels worden bezet door kandidaten die voorgedragen worden door het bestuur.

In januari 2016 bestond het bestuur uit:
Henk Jan Soede

namens ANV Vechtvallei,
voorzitter, secretaris

Jan van Schie

namens ANV De Utrechtse
Venen, penningmeester

Ben Versteegh

namens de LTO-afdelingen

In de ALV van 22 juni zijn bovendien benoemd tot bestuurslid:

Anton Nap

Joop Vernooij

Werkorganisatie

De werkorganisatie bestond in 2016 uit:

Algemeen coördinator

José van Miltenburg

Veldcoördinator

René Faber

Veldmedewerkers

Jan Oudshoorn

Erna Volkers

Marijke Kroon

Kees Sietsma

Ewout Oudijk

Annelies de Hoop

Annemiek van Engen

Leden

Leden van de coöperatie zijn natuurlijke personen en rechtspersonen die een contract agrarisch natuur-, landschaps- of waterbeheer aangaan met de coöperatie. Eind 2016 waren er 239 deelnemers/leden, begin 2016 waren dat er 205.

Er zijn in 2016 twee algemene ledenvergaderingen gehouden: op 28 januari en 22 juni.

Certificering

RVV is gecertificeerd door de landelijke Stichting Certificering SNL. Hiervoor heeft RVV o.a. een kwaliteitshandboek opgesteld dat voldoet aan het programma van eisen dat de overheid heeft vastgesteld. In november 2016 heeft de certificeringscommissie van de Stichting Certificering SNL een externe audit uitgevoerd op organisatie en werkwijze van RVV. Het doel was te toetsen of de organisatie nog steeds voldoet aan de eisen die zijn gesteld aan het verkrijgen of behouden van het certificaat. Geconstateerd is dat het kwaliteitssysteem van RVV op orde is. Er zijn geen tekortkomingen geconstateerd.

3 Samenwerking

BoerenNatuur.nl

Landelijk zijn er 40 collectieven of gebiedscoöperaties. Landelijke koepelorganisatie is BoerenNatuur.nl. Het bestuur van BoerenNatuur.nl bestaat uit vertegenwoordigers van de collectieven: uit iedere provincie een. De vertegenwoordiger uit de Provincie Utrecht is Henk Jan Soede, tevens voorzitter van RVV. Hierdoor zit onze voorzitter zowel landelijk, provinciaal als lokaal aan de overlegtafel.

Ook provinciaal is er een overlegorganisatie opgezet: voorzitters van de collectieven uit de provincie vergaderen 3 à 4 x per jaar. De vergaderingen gaan over strategische of beleidsmatige zaken. Daarnaast komen de coördinatoren van de collectieven ca. 3 à 4 x per jaar bij elkaar om over uitvoeringstechnische zaken te praten. Daarnaast is er via BoerenNatuur.nl nog een landelijk uitvoeringsoverleg van veldmedewerkers/coördinatoren. Per provincie is er een afgevaardigde.

ANV De Utrechtse Venen

In 2016 lagen de uitvoerende taken van collectief RVV bij de ANV De Utrechtse Venen, omdat daar de kennis en ervaring aanwezig waren. De veldcoördinator en de veldmedewerkers werkten voor de ANV, die hen weer uitleende aan het collectief. In de praktijk bleek dat omslachtig, omdat de lijnen langer waren en de verantwoordelijkheden door elkaar liepen. Dat ging ten koste van de efficiëntie. In de loop van 2016 hebben de besturen van beide organisaties diverse keren met elkaar gesproken. Uitkomst is dat de ANV De Utrechtse Venen zich alleen nog bezig gaat houden met de afronding van lopende projecten en niet meer met de uitvoering van het agrarisch natuurbeheer. Die komt volledig bij RVV te liggen. Nieuwe projecten in het werkgebied lopen ook via RVV. ANV Vechtvallei voerde al eerder geen agrarisch natuurbeheer meer uit.

4 Beheer

Het beheer binnen Rijn, Vecht en Venen is opgedeeld in vier leefgebieden:

- Open Grasland (= weidevogelbeheer);
- Natte dooradering (= zwarte stern, purperreiger en botanische weideranden)
- Droge dooradering (= landschapselementen).
- Water (= waterkwaliteit)

Begin 2016 hebben alle 205 deelnemers een beheercontract ondertekend. Daarmee werd de deelname feitelijk bevestigd. Met het ondertekenen van het contract wordt de agrariër automatisch lid van het collectief.

Het afgesproken beheer wordt geregistreerd in een landelijk systeem. Dit systeem is speciaal voor de 40 collectieven gemaakt. In het systeem zijn alle percelen, pakketten, beheervergoedingen en bedrijfsgegevens opgenomen. Deze gegevens worden ook gekoppeld aan een financiële module, die kan zorgdragen voor een automatische uitbetaling op basis van de contracten. Het geregistreerde beheer wordt gekoppeld aan de perceelsregistratie bij RVO. RVO gebruikt deze informatie om de wettelijke controle uit te voeren. Ook kijkt RVO met deze gegevens of de collectieven de regeling volgens de regels uitvoeren. Afwijkingen kunnen leiden tot kortingen op de betalingen.

Resultaten beheer

Van de diverse ambities in de aanvragen naar de provincies, is het volgende gerealiseerd.

	Ambitie in aanvraag	Realisatie 2016
Leefgebied Open Grasland		
Totale oppervlakte open grasland	2000-2300 ha	2210,44
Optimaliseren nestbescherming	76%	75,7 % (1673,49 ha)
Aantal nesten voor legselbepaling		1138
Optimaliseren van de broeden opgroei gelegenheid - met rustperiode plus kuikenvelden	14%	14,86 % (328,40 ha)
Creëren foerageergebied – met kruidenrijk grasland, extensief beweiden	7%	3,7 % (182,41 ha)
Netwerk kruidenrijke graslandranden	2,5%	2,28% (50,45 ha)
Nat biotoop: plas-dras opzetten slootpeil	0,52% 0,41%	0,47 % (10,33 ha) 0,70 % (15,44 ha)
Leefgebied Natte dooradering		
Soortenrijke slootkanten	80 ha	72,2 ha
Zwarte stern	7,8 ha	7,0 ha
Leefgebied Droge Dooradering		
Hakhoutbosjes	7,82 ha (135 stuks)	6,07 ha (100s stuks)
Leefgebied Water		
Baggerspuiten	166,31 km	124,42 km
Natuurvriendelijk slootschonen	280,04 km	243,68 km
Slootschonen voor krabbenscheer		6,48 km
Bufferstrook van 2 m breed	115,48 ha	96,83 ha.

Weidevogelbeheer

De resultaten van weidevogelbeheer worden in kaart gebracht door monitoring. In 2016 vond deze plaats door SOVON Vogelonderzoek Nederland in opdracht van de provincie Utrecht. SOVON telde ruim 6000 ha; zowel percelen met ANLb-beheer (2210 ha) als percelen waar geen beheer op is afgesloten door RVV.

Deelnemers en vrijwilligers noteerden de gevonden legsels op percelen met het pakket legselbeheer (1673 ha) op stalkaarten.

De resultaten van de tellingen en de stalkaarten zijn in het weidevogel-seizoen gebruikt om noodzakelijke last-minute maatregelen te treffen. Na evaluatie in het najaar zijn de gegevens gebruikt om verdere optimalisatie van het beheer voor 2017 te realiseren. Hiervoor zijn met de betreffende deelnemers nieuwe beheerafspraken gemaakt.

In onderstaande tabel de telresultaten voor alle weidevogelsoorten.

Soort	Aantal nesten op stalkaarten (1673 ha legselbeheer)	Aantal territoria SOVON telling (6277 ha)
Kievit	505	783
Grutto	278	851
Scholekster	101	267
Tureluur	139	270
Wulp	0	2
Watersnip	0	1
Veldleeuwerik	1	39
Graspieper	1	58
Gele Kwikstaart	0	6
Slobeend	22	54
Zomertaling	1	2
Kuifeend	10	74
Krakeend	16	145

In meerdere polders zijn de dichtheden zoals door SOVON geconstateerd, lager dan het aantal nesten gevonden en genoteerd op de stalkaarten. In de volgende tabel zijn de resultaten voor de grutto uitgesplitst per polder.

Gebied	Aantal grutto-nesten op percelen legselbeheer	Aantal territoria grutto obv SOVON-telling
Waardassackerpolder	14	42
Donkereind	51	25
Demmerik	12	5
Wilnis Veldzijde	29	71
Derde bedijking	15	38
Eerste bedijking	20	59
Groot Mijdrecht	22	87
Kamerik	6	20
Zegveld	4	18
Rietveld	24	51
Oud Aa West	18	13
Oud Aa Oost	44	14
Kockengen Noord	8	14
Kockengen Zuid	11	122
Totaal	278	596

Hier tonen we de telresultaten van twee polders. Voor elke polder met weidevogelbeheer hebben een dergelijke kaart gemaakt. Deze kaarten dienen als richtsnoer voor de ligging van het beheer en of dit aanpassing behoeft.

In polder Donkereind liggen de broedlocaties van de weidevogels met name in de centrale (noord-zuid) as van de polder. Dit is logisch, gezien de openheid van de polder, waarbij de vogels een voorkeur hebben voor locaties die verder van de bebouwing en opgaande beplantingen liggen. Een vergelijking tussen de stippen (territoria-SOVON) en driehoekjes (nesten-stalkaarten) laat zien dat hier grote verschillen tussen bestaan.

Ook de Waardassackerpolder is rijk aan weidevogels. Er is een aantal sterke broedkernen te onderscheiden. Deze liggen allemaal gecentreerd rond percelen met daarop zwaar beheer (plas-dras, extensief weiden en percelen met uitgesteld maaibeheer). Een sterk element in deze polder is tevens een blok met percelen die omringd zijn met een verhoogd slootpeil van 40 cm. In deze polder komen de territoria-tellingen van SOVON (rondjes) ongeveer overeen met de gevonden en beschermde nesten (driehoekjes).

Zwarte stern

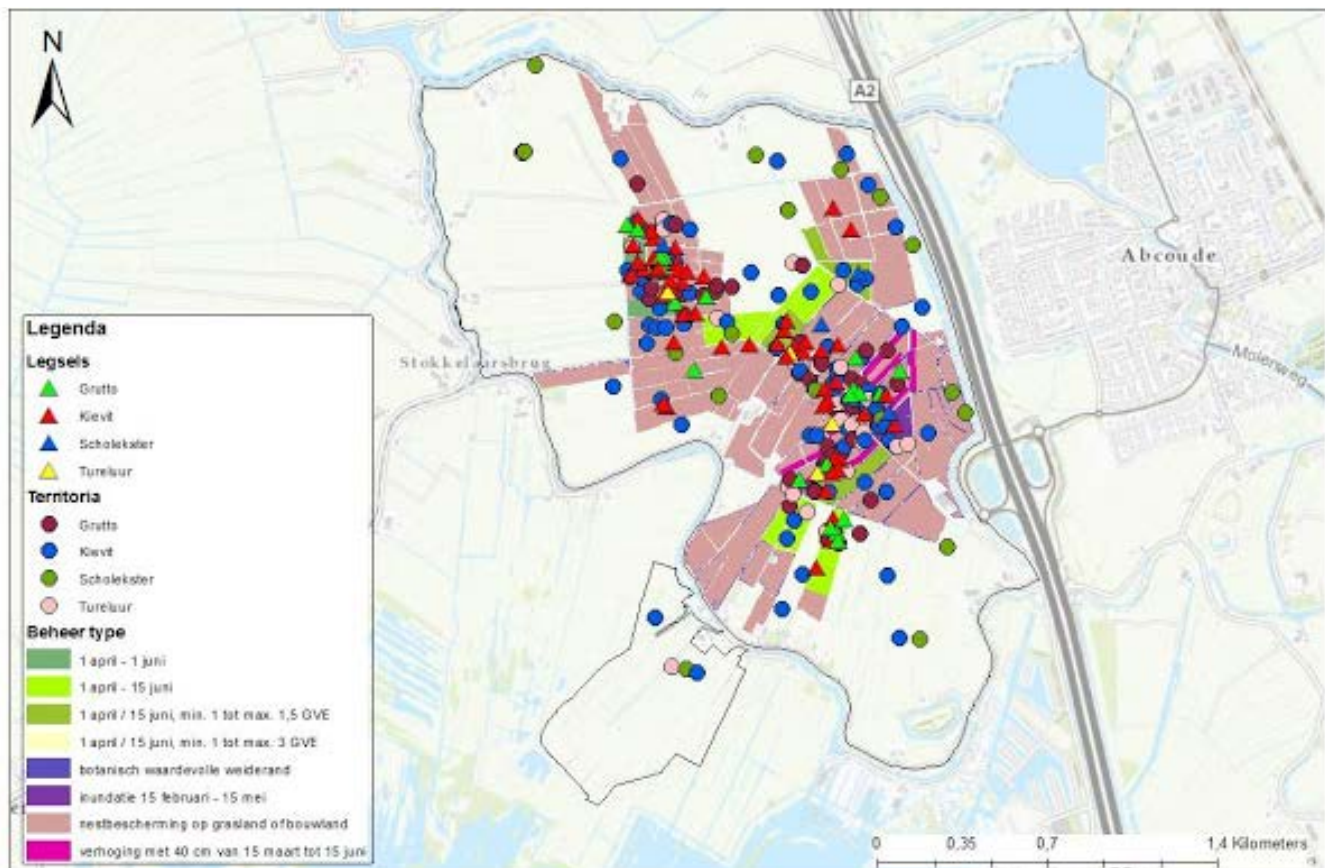
Al twee decennia is de zorg voor de zwarte stern een belangrijk project binnen het werkgebied van Rijn, Vecht en Venen. Met veel animo van de deelnemende veehouders en vrijwilligers zijn op ruim 70 locaties, zwarte sterns ondersteund bij het broeden en opgroeien van de jongen. De resultaten van de zwarte stern in 2016 waren: 224 broedparen, die samen 237 jongen grootbrachten. 48 legfels gingen verloren, wat een legseloverleving van 79% betekent. Een gemiddeld jaar aansluitend op de trend, met per gebied wel grote verschillen.

Weidevogelbeheer, territoria en legfels in Donkereind 2016

Weidevogelbeheer, territoria en legfels in de Waardassackerpolder 2016

5 Overige activiteiten

Natuurbeheerplan 2017

Er is een verzoek ingediend bij de provincie Utrecht voor een verruiming van het Natuurbeheerplan 2017. Hierdoor zijn o.a. de Rietveldse Kade opgenomen in het leefgebied Droge Dooradering, en de begrenzingsen voor het leefgebied Open Grasland in de polders Kamerik Mijzijde en Kamerik Teijlingen zijn iets uitgebreid evenals Groot- en Klein Oud Aa en een stukje van de Tweede bedijking.

Landschapselementen

De in 2016 aangemelde landschapselementen bleken vaak onvolledig en onduidelijk om goed te kunnen invoeren in ons systeem. Het was noodzakelijk om aantallen bomen in bomenrijen en stamdiameters te registreren. De deelnemers is gevraagd om de ontbrekende gegevens aan te leveren. Dat leverde onvoldoende respons op. Daarom is besloten om voor 2016 alleen het beheer van de hakhoutbosjes over te laten, die wel goed geregistreerd konden worden, en de bomenrijen en andere landschapselementen door te schuiven naar 2017. Eind 2016 is een actie uitgevoerd waarbij de veldmedewerkers alsnog alle aangemelde landschapselementen in beeld hebben gebracht.

Uitbreiding budget 2017

Op basis van de uitbreidingen van de begrenzingsen in het NBP is een uitbreidingsaanvraag voor meer financiële ruimte ingediend bij de provincie Utrecht. Deze is gehonoreerd met 30 ha extra, en de oppervlakte droge dooradering (landschapselementen) is uitgebreid met 1,5 ha. Ook is de oppervlakte waterbeheer uitgebreid met ca. 50 ha. Het beheer van eerder door waterschap AGV aangelegde natuurvriendelijke oevers in het project Boeren als Waterbeheerder komt bij RVV te liggen.

Themabijeenkomsten

Op 15 juni heeft RVV een themabijeenkomst georganiseerd over de watermaatregelen (baggerspuiten en slootschonen). Op 1 september is een demonstratie baggerspuiten en slootschonen georganiseerd bij BoerBert in Kamerik. Beide waterschappen (AGV en HDSR) hebben hieraan bijgedragen.

Communicatie

In 2016 heeft de werkorganisatie 3 nieuwsbrieven uitgebracht en verder veel direct of per deelnemersgroep via de email gecommuniceerd. De meeste relevante documenten zijn geplaatst op de website www.deutrechtsevenen.nl.

Verder heeft RVV in 2016 een folder over de "levendige boerensloot" gemaakt met daarin o.a. een beschrijving van de pakketten baggerspuiten, ecologisch slootschonen en de bemestingsvrije bufferzone en enkele beheertips. Ook is er een folder met de pakketten landschapselementen gemaakt.

Tijdens de startavond van ANV De Utrechtse Venen in april 2016, heeft René Faber een toelichting gegeven op de pakketten in het ANLb.

Via de facebookpagina van ANV De Utrechtse Venen werden de leden op de hoogte gehouden van nieuwtjes en leuke weetjes.

Tijdens de evaluatieavond van de ANV in november werden de resultaten gepresenteerd en bovendien ingegaan op de ervaringen met de diverse pakketten.

6 Projecten

Fosfaatuitspoeling bij plas-dras

Er was in 2016 een apart project gaande met provincie en waterschappen waarin intensief werd gemonitord wat de effecten zijn van plas-dras op de waterkwaliteit; met name fosfaat. Feit is nl. dat fosfaat bij relatief hogere temperaturen in oplossing gaat en kan uitspoelen naar het oppervlaktewater. Vele investeringen in verbeteringen van de waterkwaliteit ten spijt.

Fosfaatuitspoeling vanuit de plas-dras-percelen richting sloten willen waterschappen en provincie samen met RVV zoveel mogelijk zien te beperken.

De oplossing wordt gezocht op drie fronten:

- de plas-dras beheerpakketten zoveel mogelijk laten samenvallen met de gebieden die het minst gevoelig voor fosfaatuitspoeling;
- zo veel mogelijk holle niet afwaterende locaties uitzoeken voor beheereenheden plas-dras (zoals bijvoorbeeld afgesloten greppel plas-dras);
- de aanvullende beheervoorschriften voor het pakket plas-dras aanvullen met het voorschrift dat het plas-dras water op het einde van de beheerperiode op een natuurlijke manier moet uitzakken (het mag dus niet op het einde van de beheerperiode op een kunstmatige manier uit de beheereenheid worden weggepompt of weggeleid).

RVV doet haar best om met deze drie punten zoveel mogelijk rekening te houden. Met name het laatste punt vraagt aandacht van de deelnemers.

Incidentele investeringen

In 2016 had RVV een bedrag à € 165.000 beschikbaar van de provincie Utrecht om pompen voor plas-dras aan te schaffen en voor het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Dat alles met het oogmerk omdat soms investeringen nodig zijn om de leefgebie-

den geschikter te maken om de doelen te halen. Het bedrag was eind 2016 nog niet helemaal besteed. Het resterende bedrag mag ook in 2017 worden ingezet.

Implementatie waterdoelen

Het Programmabureau Utrecht West heeft RVV opdracht gegeven om natuur- en waterdoelen in het nieuwe stelsel te implementeren en integreren. Vanuit dit project had RVV de financiële middelen om uitvoerig met de waterschappen en andere collectieven van gedachten te wisselen over de waterpakketten. Resultaat was o.a. een samenhangend pakket watermaatregelen, met een goede respons vanuit de deelnemers.

POP3: Polderkennis op Peil

In het kader van POP3 (EU-pot platelandsontwikkelingsprogramma) heeft RVV, samen met PPP-Agroadvies en andere partners het project Polderkennis op Peil ingediend bij de provincie Utrecht. In Poldernetwerken werken boeren met andere partijen in een polder samen om de opgaven van water- en bodemkwaliteit en wateroverlast, integraal aan te pakken, met oog voor bedrijfszekerheid. De kern van de aanpak is een regionale benadering van deelnemers op polderniveau. Deze polderaanpak richt zich juist op het betrekken van zoveel mogelijk boeren in een gebied en niet alleen de voorlopers. Hierdoor wordt ook het "peloton" betrokken en in beweging gebracht. Met behulp van de kringloopaanpak verkrijgen de deelnemers inzicht in de nutriëntenbenutting en daarmee komt een gedragsverandering op gang die leidt tot concrete maatregelen op genoemde thema's.

Het project gaat in 2017 lopen.

7 Financiën

Balans

	31 december 2016	31 december 2015
Activa		
Vlottende activa		
Vorderingen	1.252.315	7.976
Liquide middelen	194.029	406.790
	1.446.344	414.766
Passiva		
Bedrijfsvermogen		
Overige reserves	-28.310	-69.200
Langlopende schulden		
Overige schulden	294.613	294.613
Kortlopende schulden		
Vooruitontvangen subsidies	1.148.844	148.751
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	-	5.532
Overige schulden en overlopende passiva	31.197	35.070
	1.180.041	189.353
	1.446.344	414.766

Winst- en verliesrekening

	2016	23 december 2014 t/m 31 december 2015
Netto omzet	1.251.868	-
Verstreckte subsidies	1.043.225	-
	208.643	
Baten	4.695	-
Brutomarge	213.338	-
Personeelskosten	131.117	
Overige bedrijfskosten	41.644	69.113
Som der bedrijfslasten	172.761	69.113
Bedrijfsresultaat	40.577	-69.113
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	447	-
Rentekosten en soortgelijke lasten	-134	-87
Financiële baten en lasten	313	-87
Resultaat	40.890	-69.200

Begroting organisatiekosten 2017

	2016 gerealiseerd	Begroting 2017
Uitgaven		
Bestuurskosten	15.833	8.000
Arbeidskosten	102.958	104.500
Gebiedsregisseurs, controleurs	26.569	22.500
Vergaderkosten	1.366	4.000
Afdracht Boeren-Natuur (koepel)	19.475	26.000
Verzekeringen	1.238	1.250
Accountant	3.309	5.000
Monitoring	0	15.000
Onvoorzien/diversen	3.931	5.035
Website, drukwerk, communicatie	779	3.000
Inhuur externe expertise	1210	
Kantoorkosten	412	500
GIS-programma		2.900
Totaal	177.079	197.685
Inkomen		
20% overhead uit beheervergoeding	212.170	215.000
Bijdrage SCAN 2016	6.685	
Totaal	218.855	215.000

Colofon

samenstelling: José van Miltenburg, René Faber.

Vormgeving: Jannick Pronk

Foto's: José van Miltenburg, Carolien Kooiman, René Faber, Marijke Kroon, Anton Nap.

Oplage: 400 stuks

Website: www.rijnvechtenvenen.nl

Email: kantoor@rijnvechtenvenen.nl

